HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שמגרשה בגט ומחזירה התם נמי לימא ויבמה עדיין יבומין הראשונים עליה ותיבעי חליצה שאני התם דאמר קרא [1]ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר אי הכי הכא נמי הא כתב רחמנא [1]ויבמה ומה ראית מסתברא שדי היתירא אהיתירא ושדי איסורא אאיסורא ולר' שמעון דאמר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור אלא מעתה אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו ואחר כך נולד אח ומת תתייבם הואיל ובא ומצאה בהיתר איסור אחותו להיכן אזל הכא נמי איסור אחיו שלא היה בעולם להיכן אזל האי איסורא דלית ליה היתירא האי איסורא דאית ליה היתירא: **מתני'** כלל אמרו ביבמה כל (א) שהיא איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת א)[א]איסור מצוה ואיסור קדושה °חולצת ולא מתייבמת ב)[ב]אחותה שהיא יבמתה חולצת או מתייבמת [ג]איסור מצוה שניות מדברי סופרים איסור קדושה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין וממזר: **גמ'** כלל לאתויי מאי אמר רפרם בר פפא לאתויי צרת אילונית ג)וכדרב אסי ואיכא דאמרי כל שאיסורה איסור ערוה הוא דאסירא צרתה הא לא איסורה איסור ערוה צרתה לא אסירא למעוטי מאי אמר רפרם למעוטי צרת אילונית ודלא כרב אסי: אחותה שהיא יבמתה: אחותה דמאן אילימא דאיסור מצוה כיון דמדאורייתא רמיא קמיה פגע באחות זקוקתו אלא אחותה דאיסור ערוה: איסור מצוה שניות: ד)אמאי קרי ליה איסור מצוה אמר אביי ה)מצוה לשמוע דברי חכמים: איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט: ואמאי קרי להו איסור קדושה דכתיב [2]קדושים יהיו לאלהיהם תניא רבי יהודה מחליף ו)איסור מצוה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואמאי קרי ליה איסור מצוה דכתי' [3]אלה המצות איסור קדושה שניות מדברי סופרים ואמאי קרי ליה איסור קדוש' אמר אביי כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש א"ל רבא וכל שאינו מקיים דברי חכמים קדוש הוא דלא מיקרי רשע נמי לא מיקרי אלא אמר רבא קדש עצמך במותר לך: אלמנה לכהן גדול: ז)קפסיק ותני לא שנא מן הנשואין ולא שנא מן האירוסין ח) בשלמא מן הנשואין עשה ולא תעשה [ד]ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין לא תעשה גרידא הוא יבא עשה וידחה לא תעשה אמר רב גידל אמר רב אמר קרא [4]ועלתה יבמתו השערה שאין ת"ל יבמתו מה תלמוד לומר יבמתו יש לך יבמה (ב) אחת שעולה לחליצה ואינה עולה לייבום ואיזו זו חייבי לאוין ואימא חייבי כריתות אמר קרא [4]אם לא יחפוץ האיש לקחת הא חפץ מייבם ט)[ה]כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה א"ה חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו ומה ראית מסתברא

שמגרשה בגט. ואינה צריכה חליצה ואם רצה להחזיר מחזירה ולא אמרינן מצוה רמיא רחמנא עליה ועבדה ומהשתא תיקו עליה באיסור אשת אח: **לימא.** עדיין יבומין הראשונים עליה ותיבעי חליצה: **שדי היתרא.** למדרש ולקחה דלא תיבעי חליצה: **אהיתרא.** היכא דכולה מילתא היתר כגון במייבם אשת אח: **ושדי איסורא.** למדרש ויבמה עדיין יבומין עליה: **אאיסורא.** היכא דאיכא צד איסור כמו באשת אחיו שלא היה בעולמו: **אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו.** קודם לידתו של זה וכשנולד זה מצאה נשואה לאחיו תתייבם לו כשימות זה דהא מצאה בהיתר ייבום: איסור אחותו לית ליה היתר אבל איסור אשת אח אית ליה היתר כשאין לו בנים הילכך כשמת ראשון בלא בנים פקע איסורו לגבי שני ונשאה והשלישי מכח שני בא: **מתני' לא חולצת ולא מתייבמת.** צרתה וכ"ש היא: **איסור מצוה.** מפרש להו ואזיל: **אחותה.** של ערוה כשהיא יבמתה כגון שנפלו שתי אחיות משני אחין האחת אסורה משום ערוה כגון שהיא כלתו או חמותו: **או חולצת או מתייבמת.** אחות הערוה דלא פגע באחות זקוקתו משום דערוה לאו זקוקתו היא: **שניות.** שניות לעריות שגזרו סופרים עליהם ובגמ' י) מפרש לה: לשון מצוה וקדושה מפרש בגמרא: **אלמנה לכ"ג.** שמת אחיו ההדיוט ונפלה אלמנתו לפניו: **גרושה וחלוצה לכהן הדיוט.** שעבר אחיו המת ונשא חלוצה וגרושה וכשמת צריכה חליצה שהרי תופסים לו בה קידושין דקידושין תופסים בחייבי לאוין אבל יבומי לא שהרי אסורה לו לזה שהוא כהן ואפטורי בולא כלום לא דלא אלים לאו למיפטרה דילפי' מאחות אשה בפ"ק (דף ג:): **גמ' לאיתויי צרת אילונית כרב אסי.** בפ"ק (דף יב.) דלא חולצת ולא מתייבמת דערוה קרינן בה באילונית דמיעטה קרא מאשר תלד כ) וקיימא עליה באיסור אשת אח הילכך צרתה צרת ערוה: **אלה המצות.** בסוף ספר תורת כהנים ומשמע דאכולה ספרא קאי וכל אזהרת כהנים התם כתיבא: **קדש עצמך.** לעמוד ולהזהר: **אף במותר לך.** להוסיף עליהם שניות המותר לך על העריות כדי שלא תבא לידי עריות האסורות מן התורה: **קפסיק ותני.** אלמנה לכ"ג לא שנא נפלה לפניו מן הנשואין דהיינו תרתי לגריעותא חדא דאלמנה היא ואיכא לאו דאלמנה לא יקח ל) ועוד דבעולה היא ואיכא איסור עשה לגביה דכתיב אשה בבתוליה יקח מ) ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה: **ולא שנא.** נפלה לפניו מן האירוסין ועודה בתולה דליכא אלא לאו דאלמנה: **יבא עשה.** דיבמה יבא עליה נ): ועלתה השערה מלי למכתב דהא כתיב ברישא דקרא לקחת את יבמתו מה ת"ל יבמתו: **יש לך יבמה כו'.** דאם כתב ולא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה השערה הוה משמע דההיא דקרינא ביה לקחת הוא דקא מצרכה רחמנא ועלתה השערה לחלוץ אבל חייבי לאוין דלא קרינן בהו לקחת לא קרינן בה ועלתה להכי הדר כתב יבמתו למימר דיש לך יבמה אחרת שעולה השערה לחלוץ ואע"ג דלא כתיב בה לקחת שאין עולה לייבום: **אימא חייבי כריתות.** נמי לילף מהכא דליבעי חליצה ואמאי פטרינן לגמרי: ס) **תפסי בה קידושין.** הילכך קרינן ביה לקחת בדיעבד אבל חייבי כריתות לא תפסי בהו קידושין ואפי' עבר האי יבם ונסבה לאו קיחה היא: לצדדין

האי איסורא דאית ליה התירא. דפקע איסור אשת אח דיכול להחזירה לאחר שגרשה וכי היכי דפקע ליה לגבי דידיה איסור אשת אח פקע נמי לגבי אחיו הנולד וה"ל אשת אחיו שהיה בעולמו: **לאתויי צרת אילונית.** אע"ג דמתני' לא קתני צרה מ"מ הוי בכלל דכל שאיסורה איסור ערוה דמשמע שאיסורה בא מחמת ערוה דהיינו הצרה ולא הוצרך להזכיר הצרה בהדיא משום דאפירקין דלעיל קאי והא דלא קאמר לאיתויי צרת סוטה וצרת מחזיר גרושה משום דאילונית דמיא טפי לעריות שמותרות למת ואסורות לייבם:

בשלמא מן הנשואין כו'. תימה דמן הנשואין נמי תיקשי ליה דאמאי חולצת כיון דאין עולה לייבום דלא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה ותיהוי כי חייבי כריתות וי"ל דלא קאמר בשלמא אלא ממאי דאין מתייבמת:

יבא עשה וידחה לא תעשה. הקשה ריב"א בפ"ב דסנהדרין (דף יט. ושם) דכיון דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה כדאמר בסוף פ' ד' אחין (לקמן ד' לד. ושם) היאך תתיבם דבביא' ראשונה ליכא הקמת שם וביאה שניה אסירא ליה כדאמר לקמן גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה ואר"י דלא קשה מידי דלא בעינן (ג) שתהא ראויה להקמת שם אלא שהיבמה והיבם יהו ראוין להקמת שם ולא ממעטינן אלא אילונית וסריס שאינן ראוין לילד לעולם אבל ביאה שאין יכולה להתעבר בה לא ממעטי כיון שהאשה או היבם ראוין לבסוף להוליד דאל"כ תיקשה היאך קטנה מתייבמת לרבנן וגם לרבי מאיר היתה מתייבמת אי לאו חששא דשמא תמצא אילונית ובפרק ב"ש (לקמן דף קיא:) תנן קטן הבא על הגדולה תגדלנו ובפ' הבא על יבמתו (לקמן נה:) נמי מרבינן דנקנית בביאה שלא כדרכה והעראה אע"פ שאין מתעברת בה א):

אי הכי חייבי לאוין נמי. פי' כיון דאין עולים לייבום לא יעלו לחליצה ותימה לר"י היכי מצי למימר דלא יעלו לחליצה הא מיבמתו דשמעינן דאין

מסורת הש"ס

א) סנהדרין נג. לקמן כו. ודף כח:, ב) [לקמן כח.], ג) [לעיל יב.], ד) סנהדרין נג:, ה) [סנהדרין שם קידושין ג. ב"ב מח. הוריות ב: חולין קו.], ו) סנהדרין שם, ז) לקמן סא. סנהדרין יח:, ח) [ע' תוספות לעיל ה. ד"ה ואכתי], ט) [לעיל ג.] לקמן מד. [לו. מא:], י) [לקמן כא.], כ) [דברים כה], ל) [ויקרא כא], מ) [שם], נ) [דברים כה], ס) [שייך לע"ב],

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה ז טוש"ע אה"ע סימן קעד סעיף א:

ט ב מיי' שם פ"ו הלכה א טוש"ע שם סימן קעה סעיף ג וסעיף ד:

י ג מיי' פ"א מהלכות אישות הלכה ו סמג לאוין קי טוש"ע שם סימן טו:

יא ד מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה יא:

יב ה מיי' שם פ"א הלכה יט:

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ׃
דברים כה ה

2. קְדֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת אִשֵּׁי יְיָ לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ קֹדֶשׁ׃
ויקרא כא ו

3. אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי׃
ויקרא כז לד

4. וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי׃
דברים כה ז

◆

גליון הש"ס

מתני' חולצת ולא מתייבמת. עיין בר"ש פ"ב דחלה:

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה כל שאיסורה איסור ערוה לא: (ב) גמ' יש לך יבמה אחרת שעולה לחליצה: (ג) תוס' ד"ה יבא וכו' דלא קשה מידי דלא בעינן ביאה שתהא:

◆

מוסף רש"י

שמגרשה בגט. לאחר שנשאה נעשית כאשתו ואם רצה לגרשה מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה, ומחזירה. אם רצה להחזיר ולא אמרינן מצוה רמא רחמנא עליה ועבדה ומהשתא תיקום עלה באיסור אשת אח (לעיל ח: ובעי"ז לקמן לט.) תרי מילי אשמעינן מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה ואשמעינן שאם רצה להחזירה מחזירה כשאר אשה (כתובות פב.). **איסור מצוה ואיסור קדושה.** יבמה שנפלה לפני יבם והיא אסורה עליו משום מצוה או משום קדושה, חולצת. ואינה יוצאה בלא כלום, אף על גב דגבי חייבי כריתות קי"ל מגזרה שוה דעליה דיוצאה הימנו בלא כלום בלא חליצה, התם הוא דאסורה ליה איסור חמור דלא תפסי בה קדושין, אבל איסור מצוה או קדושה דבעת קדושין גיהו מרבינן מיבמתו יבמתו, יש לך אחרת חולצת ואינה עולה ליבום, ואינו זו חייבי לאוין (סנהדרין נג.). **ולא מתייבמת.** דהא אסירה ליה, וכי תימא תיתי עשה ותדחה לא תעשה, גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, דביאה ראשונה מקיימת בה מצוה יבמה יבא עליה, אבל ביאה שניה שאין בה מצות יבום (שם). **לאתויי צרת אילונית.** הרי שהיה נשוי ב' נשים ואחת מהן אילונית, דבכריתתה דלא ילדה, לשון איל זכר מן הבהמה, ומת בלא בנים, שתיהן אסורות להתייבם ופטורות מן החליצה (לעיל יב.). **ר' יהודה מחליף.** שהיה שונה ומחליף, איסור מצוה אלמנה לכהן גדול כו' דכתיב. בסוף ויקרא, כשהשלים כל מצות כהונה, אלה המצות, איסור קדושה שניות מדברי סופרים. ואמאי קרי ליה איסור קדושה, שא"ל חכמים קדש עצמך במותר לך להתרחק אף מזו המותר, כדי שלא תיכשל באיסורא (סנהדרין נג.). **בשלמא מן הנשואין עשה ולא תעשה.** אלמנה לא יקח, בתולה יקח ולא בעולה (לקמן סא. ובעי"ז סנהדרין יח:) **ואין עשה.** יבמה יבא עליה (שם יט.). **כל העולה לייבום.** לזיקת יבום, עולה לחליצה. לזיקת חליצה (לעיל ג.). **וכל שאינה עולה.** לבית דין, ליבום. שאינה זקוקה להתייבם (לקמן מד.). **אינה עולה.** השערה לפני הזקנים לחליצה (לקמן מא:).

◆

תוספות ישנים

א) ואע"ג דלקמן לאצטריך קרא לקטן למימר שמתגדלנו שמא מיניה ילפינן בעלמא א"כ שאני קטן דלאו בר הקמת שם כלל שעודנו קטן אבל אותה הבתולה לאחר ביאה ראשונה ראויה אלא בה הקמת שם. וא"ת היכי קאמר בשלמא מן הנשואין לא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה. הא לא קיימא הוא וא"ל דהכא דחי ל"ת ועשה ואע"ג דבעלמא לא דחי משום דהוי לאו שאינו שוה בכל (כדלעיל דף ה.), וי"ל דפריך הכי אפי' אי אמרינן דלאו חלוק בין לאו השוה בכל ללאו שאינו שוה בכל (מ"מ) ולא תקשי לך מידי מן הנשואין מ"מ תקשי שניות מן האירוסין דיבא עשה וידחה ל"ת. ומשני רבי רחמנא יבמתו. וא"ת א"כ מנלן חייבי לאוין גרידי דלא מתייבמי נוקי יבמתו בלאו ועשה וחייבי לאוין גרידי עדיין לא שמעינן וי"ל דמסתבר דלאתי לאסור ליבם ולאו דחייבי לאוין ועשה לא לאצטריך דאין עשה דוחה ל"ת ועשה. א) וא"כ לאתי לאסור חייבי לאוין גרידי מיבום. וא"ת ונימא דחייבי לאוין ועשה אפי' חליצה לא בעי ותפטר ונוקי יבמתו למשמע דחליצה [מיהו] צריך בחייבי לאוין גרידי די"ל דסברא הוא דלוקמי יבמתו בכל הנך דתפסי בהו קדושי:

א) קל"ע דלפי מש"כ בתחלה שפיר איצטריך דאף דהוי לאו ועשה שפיר דחי עשה בכל ואפי"ה לא דחי.